

Jernbaneverket Norsk Jernbanemuseum

Virksomhetsrapport år 2010

1. Museets styre og personale i 2010

1.1 Styrets sammensetning

Svein Horrisland, *etatsdirektør for marked og kommunikasjon i Jernbaneverket*

Ole M. Drangsholt, *stabsdirektør i Jernbaneverket*

Steinar Norli, *direktør, sekretariat NSB AS*

Magne Gunnar Høgsveen, *Norsk Jernbaneforbund*

Olaf Bjercknes, *Jernbanemuseets venner*

Ole Richenberg, *Museumsbanerådet*

Fra Norsk Jernbanemuseum:

Andreas Dreyer, *museumsdirektør*

Thor-Kristian Sanaker, *administrasjonsleder*

1.2 Styremøter

Styret har hatt fire møter i 2010, inkludert en ekskursjon til DB Museum Nürnberg.

1.3 Ansatte

Mona Andersen, *kontorfullmektig* (permisjon)

Ole Gunnar Bakken, *TU-ansvarlig*

Thor Bjerke, *rådgiver, foto, gjenstander*

Rune Bjørnbakken, *vaktmester*

Øystein Bøe, *museumssnekker*

John Dahl, *museumssnekker*

Vidar Dalsveen, *museumssnekker*

Andreas Dreyer, *museumsdirektør*

Jacobus Johannes Eling, *TU-rådgiver*

Bildet over: I 2010 var "Urskog" igjen på plass i Tertittoget. Thor Bjerke, NJM (alle i virksomhetsrapporten, om ikke annet oppgitt)

Nils Petter Engelstad, *formann*
 Anny Haugen, *førstekonsulent, økonomi*
 Svein Krogrud, *TU-rådgiver*
 Mette Larsen, *førstekonsulent informasjon/arrangement/
 marked*
 Wenche Sandvik, *kontorfullmektig*
 Tore Mikkelsen, *fagarbeider metall*
 Thor-Kristian Sanaker, *administrasjonsleder*
 Anne Marit Skattum, *bibliotekleder*
 Roar Stenersen, *overingeniør*
 Anne Katrine Zachariassen, *sekretær*
 Bjørg Eva Aasen, *rådgiver, formidling*

I tillegg har museet hatt 22 sesongansatte i 2010. Det dreier seg i hovedsak om skrankepersonale, avløsere museumsbutikken, guider og topersonale.

2. Samlingene

Overgang til registreringssystemet "Primus"

I 2010 besluttet museet å forlate "Mikromarc" plattformen for registrering av fotos og gjenstander. I dette systemet har museet hatt et godt, selvutviklet verktøy for registrering av samlingene. Samtidig anses nå museumsvesenets (ABMU) eget system, "Primus", for registrering av gjenstander og

fotos å være utviklet til samme nivå. Overgangen vil skje i 2011. Biblioteket vil fremdeles bruke "Mikromarc".

2.1 Gjenstandssamlingen

NJM har mottatt 75 avleveringer i 2010. Av større gjenstander kan nevnes enkelt innkjørsignalapparat fra Trofros st., inventar til Smalåsen ekspedisjonsbygning, uthus fra Bjørnstad og diverse utfaset kommunikasjonsutstyr fra Sørlandsbanen. Mange private har gitt museet diverse gjenstander, uniformerseffekter og annet.

2.2 Vedlikehold/bevaring/konservering/restaurering

2.2.1 Rullende materiell

Karettoget

Arbeidet med vogn Co 311 fortsatte i 2010. Vognkassen var pr. 31.12. nesten ferdig. Bare innredningsarbeidene gjenstår. Forventet innvielse av vognen, som skal gå i "Karettoget", er mai 2011.

Tertittoget

Lokomotivet "Urskog" fikk hovedrevisjon i 2010. Samtidig

Gjenstandssamlingen (antatt størrelse 12000)	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Sum registrerte gjenstander (kortkatalog + databaser)	7927*	7706*	7546*	7355*	6974*	6718*
Registrert i Mikromarc database	6465	6193	6006	5819	5258	4427
Årets registrering i Mikromarc	272	187	187	561	831	524
Antall gjenstandsbilder på NJMs nettsider #	5318	4824	4575	4350	3513	2568
Gjenstander Stiftinga Rallarmuseet						
Registrert i Mikromarc	272	263	246	203	173	173
Årets registrering i Mikromarc database	9	17	43	30	0	173
Antall gjenstandsbilder på NJMs nettsider	alle	alle	alle	alle	176	176

* Hovednummer. I dette tallet ligger også serier av gjenstander (flere undernumre), slik at det reelle antallet registrerte gjenstander er høyere enn dette.

Enkelte gjenstander har flere bilder

ble det bygget om fra oljedrift til drift med trepellets. Etter prøving av forskjellige typer pellets, fant en frem til en type "briketter" som brenner på en hensiktsmessig måte.

Lokomotiv 411

Dette lokomotivet har vært under restaurering i NJKS regi siden 1990. I forbindelse med Bergensbanens 100-årsjubileum i 2010 bevilget Jernbaneverket kr 950 000 til avsluttende arbeider. På grunn av sykdom er ikke arbeidet fullført til fastsatt tid. Når det kan fullføres er uvisst.

Lokomotiv Di 3 616

Alle slanger i området hovedmotor / togvarmeaggregat er skiftet og det er satt inn nye pakninger i ekspansjonstankens vannstandsglass.

Di 3 602

Utbedret feil på ATC ved å korrigere høyden på ATC antenne.

2.2.2 Museumsparken

Smalåsen ekspedisjonshus (1940) fra Namsskogan kommune på Nordlandsbanen ble gjenreist i 2010 sammen med uthuset som er flyttet fra Bjørnstad på samme banestrekning. Dette er av samme type som det opprinnelige uthuset på Smalåsen. Åpning av det ferdig innredete stasjonsanlegget vil skje på ettersommeren 2011.

2.3 Biblioteket

Biblioteket har hatt redusert bemanning i 2010.

Fotosamling (antatt størrelse 50 000)	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Registrerte fotos i Mikromarc database	22472	20717	19343	17153	15777	14359	13127
Registrert i Mikromarc i året	1754	1374	2190	1376	1418	1232	905
Antall scannete bilder på Web ¹	22300	20500	19000	16000	13908	11963	
Henvendelser	110	130	92	85	98	99	140
Fotoekspedisjoner	83	101	67	60	69	81	98
1) Tallet viser ca. antall datafiler.							

Bibliotek (antatt størrelse 10 000)	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Registrerte bind i bibliotekets database	6670	6601	6291	6208	5690	4816	4622
Artikler	248	246	245	245	131		
Tidsskrifter (løpende abonnement)	70	70	71	71	71	66	76
Registrert i Mikromarc i året	69	310	75	518	874	195	463
Henvendelser	304	438	393	390	353	329	390
Utlån (bøker, videoer, fotostatkopier etc.)	217	301	256	280	207	231	236
Besøkende til biblioteket	276	424	424	378	505	431	756

I løpet av sommeren ble ekspedisjonsbygningen fra Smalåsen gjenreist. Øverst heising av veggelementene 25. mai. I slutten av juli var råbygget ferdig.

Uthuset fra Bjørnstad ble tatt ned i seksjoner og kjørt på bil til Hamar. Ved lossingen 9. september ble seksjonene heist rett på plass på det ferdige betongfundamentet, og montert av museets håndverkere John Dahl (v.) og Øystein Bøe.

Da vinteren kom i november var begge bygningene ferdige utvendig.

3. Utadrettet virksomhet

3.1 Arrangementer

19 større og mindre arrangementer ble gjennomført i 2010.

Lørdag 12. juni kjørte Karéttoget jubileumstur til Flisa i anledning Solørbanens 100-års jubileum. Turen var et samarbeid med kommunene Elverum, Våler og Åsnes. Til tross for øsende regnvær var oppslutningen på stasjonene stor. Toget var utsolgt fra Elverum til Flisa. Totalt reiste 418 mennesker med toget denne dagen.

På Jernbanemuseets dag 5. september, hadde museet et samarbeid med CargoNet, som besøkte museet med fem av sine lokomotiver som ble vist for publikum på museumsplassen.

Museet arrangerte 6. november et jernbanehistorisk møte med 22 deltakere. Det ble fremført mange foredrag med forskjellige jernbanehistoriske tema og innfallsvinkler. Det planlegges å gjøre dette til et årlig arrangement.

3.2 Utstillinger/formidling

Museet på Hamar

Med midler bl.a. fra "Den kulturelle skolesekken" ble det arrangert "Togleik på Leikvangen" for skoletrinn 1 i Hamar kommune, og i oktober ble det arrangert "Eventyr på reisen" for 1. til 3. trinn.

Nye og bedre plater med utstillingstekst, nå også med engelsk og tysk, ble skrevet ferdig og satt i produksjon. De gamle reflekterte for mye av effektbelysningen i utstillingen.

Stiftinga Rallarmuseet Finse

Utstillingen "Kampen mot snøen" fra 2009 ble komplettert og ferdiggjort i 2010.

3.3 Markedsføring

Museets brosjyre ble trykket i ett opplag på 15.000 eks. Den ble hovedsakelig distribuert i Østlandsområdet.

Museet har deltatt på Villmarksrikets (Hedmark Reise-

Folksomt på Flisa stasjon ved 100 års-jubileet for Solørbanens nordre del. Under fra togets ankomst til Våler, hvor det også var stort frammøte. Til høyre avgang fra Flisa.

På Jernbanemuseets dag var det stor interesse for lokomotivene CargoNet viste fram. Det var også mulig å komme inn for å se førerrom og maskinrom. De utstilte lokomotivene var det nye diesellokomotivet Di 12 (312 006) og det nye elektriske CE119 (119 008). Dessuten ble Di 8.702, El 14.2200 og El 16.2201 vist frem. På bildet under "lokomotivtog" i Birkebeinervegen etter arrangementets avslutning, med museets Di 3.602 i spissen.

Besøkstall	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Hamar	24024	20554	18840	17497	14848	15567	17260	15316	13515
Finse	4799	4300							
NMT*	1240	7549							
ABV*	86								

* NMT = Norsk Museumstog. ABV = Arendalsbanens Venner

livs) stand på Reiseliv 2010 i januar på Lillestrøm. Vi hadde også stand på Østlandsk lærerstevne i Oslo i november.

Museet har hatt flere annonsekampanjer i aviser, blader og magasiner i inn- og utland, inkludert Innovasjon Norges kataloger. Museet har deltatt i interreg-prosjektet "The Scandinavian Way" hvor målet er å skaffe svenske, danske, nederlandske og tyske gjester til regionen.

Museets arrangementer har alle vært kunngjort på tradisjonell måte ved annonsering i lokalpressen, ved redaksjonell omtale i lokalavisene, plakater/oppslag og via internett.

Museet har deltatt i flere markedsføringsprosjekter i regi av Hedmark Reiseliv (Villmarksriket) og Hamar-regionen Reiseliv.

3.4 Publikumsbesøk

Arrangementene har hatt en god økning i 2010 (+ 56 %). Det var spesielt festivalen Stoppested Verden, Jubileumsturen med Karéttoget på Solørbanen og Jernbanemuseets dag som bidro.

Besøkstall

For året samlet har NJM hatt en økning i besøkstallet på 16,8 %. Delt opp i grupper ses denne fordelingen:

- 33,7 % av de besøkende var på festivalen Stoppested Verden (2009: 30 %)
- 10,3 % deltok på andre arrangementer (2009: 9 %)
- 6,7 % var skolebesøk (2009: 7,6 %), og
- 49,5 % var andre besøkende på museet (2009: 53,3 %).

Antall skolegrupper har økt i 2010. Dette skyldes en kraftig økning i besøket av spesialklasser (en eller flere elever). I

2009 var det 13 slike besøk registrert i 2010 var det 31.

Det har vært økning av nordmenn, øvrige nasjonaliteter har tilbakegang.

Sammen med den eksterne aktøren Fryd Scenekunst & Formidling tilbød museet 3. klasser i Hamar og Stange forestillingen/aktiviteten "Med tall og eventyr i bagasjen". Det ble i alt 17 forestillinger med 475 besøkende.

Stiftinga Rallarmuseet Finse har hatt 4799 besøkende i 2010.

Norsk Museumstog har hatt 1240 passasjerer i 2010.

3.5 Internett-sider

Museets nettside fikk ny plattform i 2010. Sidene har fått nytt utseende, og det er tatt i bruk et nytt publikasjonsverktøy som gjør at vi selv styrer innhold og sidestruktur.

Besøksstatistikk

2010	2008	2007	2006	2005	2004
3967*	40120	44240	35656	27960	19724

* Tallet gjelder bare månedene oktober, november og desember

4. Drift av museumsanlegget

Det er ikke utført større vedlikeholdsarbeid på museets driftsbygninger i 2010. Installasjon av sprinkleranlegg i vognremissene og Dovregubbehallen ble bestilt for montering vinteren 2011.

Tertittoget ble trukket av diesellokomotivet "Bingsfos", utlånt fra Urskog–Hølandsbanen inntil "Urskog" ble satt i drift igjen. Birger Haugom er lokfører.

5. Norsk Jernbanemuseum som trafikkutøver

I 2010 har Trafikkutøverseksjonen ved Jernbaneverket Norsk Jernbanemuseum behandlet saker knyttet til drift og vedlikehold av rullende materiell, kjøring av museumstog samt fortsatt revidering av dokumentasjon og styrings-systemet.

Trafikkutøverfunksjonen har manifestert seg som en vesentlig del av museets virksomhet.

Revisjon fra Statens jernbanetilsyn

I november var representanter for NJM-TU innkalt til tilsynsmøte med Statens jernbanetilsyn. Den etterfølgende rapporten påviste ni avvik. Arbeidet med korrigerende rapport er igangsatt. Lukking av avvikene forutsetter utført i nært samarbeid med sentralt TU i Jernbaneverket.

Museumstogkjøring

Norsk Jernbanemuseum:

- NJM deltok i dieseldager på Sveriges Järnvägmuseum i Ängelholm med Di3.602, Di3.616 og Ao 206. Det ble et stort arrangement hvor materiellet fikk god anledning

Blant de faste gjøremål gjennom sommeren var fylling av pellets på "Urskog". På loket Rune Bjørnbakken.

til profilering.

- Markeringen av 100-års jubileum for strekningen Flisa–Elverum på Solørbanen ble gjort ved å kjøre Caroline og Karettoget fra Hamar via Elverum til Flisa og retur.
- I juni ble det kjørt en transporthistorisk reise med Caroline og Karettoget Hamar–Elverum–Hamar.
- I juli fremførte NJM-TU Kalmar Veterantåg på strekningen Bjørnfjell riksgrense–Narvik–Bjørnfjell riksgrense.
- 2-hjuls veteranene "Blårøkens Venner" ble i august fraktet Hamar–Tynset–Hamar.
- Samme helg ble også Caroline og Karettoget kjørt Hamar–Elverum–Hamar.

Kjøringen utgjorde drøyt 870 reisende, 99 000 persontogkilometer.

Kjøring med leverandørers materiell i perioden

Norsk Museumstog:

Hoveddelen av årets kjøringen var i samarbeid med vår leverandør Norsk Museumstog og utgjorde drøyt 1240 reisende, 260 000 persontogkilometer på 23 arrangement.

Riksantikvar Jørn Holme med medarbeidere besøkte Hamar for å bese verkstedområdet og museet 9. desember. Roar Stenersen forteller om karettoget.

Arendalsbanens Venner:

100-års markering av kongelig åpning av strekningen Arendal-Åmli i desember. Ca. 86 reisende, 2 700 person-togkilometer.

6. Stiftinga Rallarmuseet Finse

Norsk Rallarmuseum på Finse har i mange år mottatt driftsstøtte fra Jernbaneverket. Norsk Jernbanemuseum er representert i Rallarmuseets styre. Norsk Jernbanemuseum er museumsfaglig støtte for Rallarmuseet, og gjenstandsmassen på Finse er katalogisert i Norsk Jernbanemuseums database og lagt ut på museets hjemmesider.

I tillegg til driftsstøtten har Jernbanemuseet finansiert og produsert Rallarmuseets nye utstilling. Siste del av utstillingen ble fullført i 2010. En del av Rallarmuseets uutstilte gjenstander er overført til museet på Hamar av plasshensyn.

7. Utviklingsprosjekter

Arbeidet med Verneplan for rullende materiell har fortsatt i 2010 i samarbeid med Norsk Jernbaneklubb. Arbeidsgruppen består av Henrik Bauck Backer fra NJK og Roar Stenersen, Thor Bjerke og Andreas Dreyer fra NJM.

Et utkast til plan for internmateriell ble sendt på høring i desember 2010. Museet har i 2010 dessuten deltatt i møter med Norsk Industriarbeidermuseum for å kartlegge og vurdere Rjukanbanens materiell.

8. Norsk Jernbanemuseums årbok

Norsk Jernbanemuseums årbok ble utgitt i juni. Den er finansiert av Jernbanemuseets Venner. Årets utgave var på 132 sider og ble distribuert til museets forbindelser, medlemmer av Venneforeningen m.m. Redaktør er Thor Bjerke.

9. Måloppnåelse 2010

Hovedmålene i VPL 2010 gjenspeiler fire viktige arbeidsområder. Det har vært arbeidet jevnt mot alle, selv om ikke alle aktiviteter innen hvert mål var ferdige innen årsskiftet 2010-2011.

1. Konsolidering og utvikling av publikumstilbud:

- Ny temporær utstilling er forberedt. Den åpnes i mars 2011.
- Ansettelse av pedagog er utsatt. Ved årsskiftet 2010/11 var det stillingsstopp i JBV's staber, slik at det er usikkert når denne rekrutteringen kan foregå.
- Smalåsen ekspedisjonshus og Bjørnstad uthus ble gjenreist i stasjonsparken. Innredningsarbeider blir ferdige på ettersommeren 2011.
- Detaljert tegningsgrunnlag for ringmuren til montering dreieskive på museumsplassen er skaffet til veie.

2. Bedre samlingsforvaltning:

- Arbeidet med å skaffe egnet tomtegrunn til en vognhall

fikk en negativ vending i 2010. Elverum kommune satte foten ned for å bruke de to sidesporene på Elverum som banesjefen hadde anvist. Det har vært arbeidet med alternative løsninger, og målet om å få oppført en vognhall i 2012 står ved lag.

- Avtale om montering av sprinkleranlegg i vognhaller og Dovregubberemissen ble underskrevet i desember. Anlegget monteres vinteren 2011 og vanntilførselen fullføres etter at telen har gått i 2011.
- "Primus" som nytt registreringsverktøy for foto- og gjenstandssamlingen ble bestilt for levering vinter/vår 2011.
- Lokomotivet "Urskog" ble revidert og bygget om for fying med vedbriketter.

3. Sikker og profesjonell trafikkutøvelse:

- Det har vært arbeidet intensivt med å organisere samarbeid med leverandører. Skjerpet regelverk og frivillige leverandørers vanskeligheter med å følge opp pålagte oppgaver, har forsinket arbeidet. Endrete rammer for hva som kan forventes fra enkelte leverandører har også sinket organisasjonsarbeidet. En avklaring må foreligge i 2011.

4. Effektivisering av driften

- Museets samarbeid med andre i nettverk har fortsatt i 2010. Museumsbanerådet og Seksjon for industri kommunikasjon og anlegg under Museumsforbundet er de viktigste.

- Planlagte ansettelser av lokomotivførere i Trafikkutøverenheten for å bedre forutsigbarheten i fremførelse av museumstog, ble rammet av stillingsstopp i JBVs staber i desember 2010.
- Som i de senere årene har museet samarbeidet med en ekstern arrangør om "Stoppested verden. Barnas internasjonale kulturfestival. Arrangementet i 2010 var større og bedre besøkt enn noensinne.

10. Ansattes verv

- Fedecrail, Roar Stenersen, representant for museet gjennom Museumsbanerådet.
- Hamar-regionen Reiseliv, Mette Larsen, leder i Reiselivsfaglig råd.
- Hedmark Reiseliv BA, Mette Larsen, styremedlem.
- Musea i Hedmark, Andreas Dreyer, styrerepresentant.
- Museumsbanerådet, Andreas Dreyer, styrerepresentant.
- Norsk Fjellsprengningsmuseum, Bjørg Eva Aasen, styrerepresentant.
- SIKÅ, Museumsforbundets seksjon for industri, kommunikasjon og anlegg, Andreas Dreyer styrereleder (oktober 2010).
- Stiftinga Rallarmuseet Finse, Andreas Dreyer styrerepresentant.

11. Internregnskap 2010

Inntekter 2010

	Regnskap 2010	Budsjett 2010	Regnskap 2009
Billetter til samlingene	536.000	556.000	467 000
Souvenir	394.000	334.000	374 000
Diverse inntekter	149.000	160.000	322 000
Tilskudd fra Jernbaneverket	18.470.000	18.560.000	16 776 000
Sum inntekter og driftstilskudd fra JBV	19.549.000	19.610.000	17 939 000

Driftsutgifter 2010

	Regnskap 2010	Budsjett 2010	Regnskap 2009
Personalkostnader	9.892.000	9.533.000	8 992 000
Div. driftsutgifter	3.998.000	3.847.000	3 374 000
Husleie	1.412.000	1.335.000	1 263 000
Innkjøp og vedlikehold bibliotek og fotoarkiv	251.000	374.000	120 000
Utstillings- og undervisningsmateriell	1.195.000	941.000	187 000
Innkjøp og vedlikehold bygninger	190.000	130.000	269 000
Restaurering drift og vedlikehold rullende materiell	158.000	165.000	185 000
Urskog	1.161.000	2.140.000	360 000
Tilskudd NJK/museumsbanene	870.000	820.000	827 000
Svingskive	0	0	178 000
Utstilling Rallarmuseet	307.000	300.000	1 233 000
Lok 411	0	0	951 000
TU	115.000	25.000	
Sum driftsutgifter	19.549.000	19.610.000	17 939 000
Inntekter eksklusiv driftstilskudd fra JBV	-1.079.000	-1.050.000	-1 163 000
Driftsresultat	18.470.000	18.560.000	16 776 000